

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(повна назва закладу вищої освіти)

Факультет/інститут геолого-географічний

Кафедра ґрунтознавства і географії ґрунтів



«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

Запорожченко О. В.

20__ р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Соціальна географія

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Спеціальність 014.07 Середня освіта (Географія)
(код і назва спеціальності (тей))

2017 р.

Розробники: Куделіна С.Б., старший викладач кафедри економічної та соціальної географії і туризму
Смольський В.Л., старший викладач кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів

Протокол № 1 від “31” 08 2017 року

Завідувач кафедри



(підпис)

Біланчин Я. М.

(прізвище та ініціали)

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету

Протокол № 1 від “05” 09 2017 року

Голова НМК



(підпис)

Біланчин Я. М.

(прізвище та ініціали)

Вступ

Навчальна програма дисципліни “Соціальна географія” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності 014 Середня освіта(Географія).

Знання, одержані в процесі вивчення дисципліни розширять географічний кругозір студентів і зможуть використовуватися ними при вивченні інших пов’язаних із соціальною географією дисциплін, науковій роботі та при підготовці дипломних робіт, а також у майбутній професійній діяльності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності територіальної організації соціальної сфери, географічні відмінності в умовах, способах, рівні й характері життя населення.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу. Навчальна дисципліна "Соціальна географія" пов’язана з вивченням таких дисциплін як: "Суспільна географія", "Регіональна економічна та соціальна географія", "Економічна та соціальна географія України".

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Наукові основи соціальної географії.
2. Географія соціального розвитку і соціальної динаміки.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни - поглиблення і розширення теоретичних знань, вмінь та практичних навичок студентів у питаннях дослідження закономірностей територіальної організації соціальної сфери, просторових процесів й форм організації життя людей і суспільного виробництва.

Завдання дисципліни:

- ознайомити студентів із питаннями, що стосуються об’єкта, предмета, законів і закономірностей, особливостей історичного розвитку та головних наукових положень соціально-географічної науки;
- визначити геопросторові особливості соціально-географічних процесів у різних сферах: культури та людської поведінки, сакральної, медичній, освітній (головним чином, на прикладі України);
- вивчити методики комплексного соціально-географічного аналізу територіальних суспільних систем різного просторового рівня (зокрема, локального та регіонального);
- висвітлити сучасні соціально-географічні риси та фактори їх формування у світі, Європі, Україні.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК1 - Здатність демонструвати знання об'єктно-предметної суті, понятійно-термінологічного апарату, структури географії, її місця і зв'язків в системі наук, історії розвитку, значення для суспільства

ФК2 - Здатність застосовувати базові знання з природничих та суспільних наук у навчанні та професійній діяльності при вивченні Землі, геосфер, материків і океанів, України, природних і суспільних територіальних комплексів

ФК3 - Здатність використовувати поняття, концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях (глобальному, регіональному, в межах України, локальному)

ФК5 - Здатність орієнтуватися у світовому й національному географічному освітньо-науковому просторі в контексті необхідності постійного розширення і актуалізації географічних знань для підвищення професійної майстерності

ФК7 - Володіння методикою географічних досліджень, здатність виконувати польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, інтерпретувати отримані результати за допомогою інноваційних технологій

ФК9 - Здатність до пошуку джерел географічної інформації, їх наукового опрацювання з використанням широкого спектру наукових методів і підходів та представлення результатів за допомогою сучасних інформаційних технологій

ФК11 - Здатність пояснювати закономірності територіальної організації суспільного виробництва, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах

ФК12 - Здатність до системного географічного мислення, розуміння та пояснення основних фізико-географічних та суспільно-географічних процесів, що відбуваються у географічному просторі на різних просторових та часових рівнях його організації, уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства

Програмні результати навчання

ПРН1 - Знає та розуміє основні концепції, парадигми, теорії та загальну структуру географічної науки, предмет її дослідження, місце і зв'язки в системі наук, етапи історії розвитку географії

ПРН2 - Знає просторову диференціацію географічної оболонки і географічного середовища на глобальному, регіональному та локальному територіальних рівнях;

ПРН4 - Знає основні фізико-географічні та суспільно-географічні процеси, що відбуваються у географічному просторі на різних рівнях його організації, причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства

ПРН6 - Знає та розуміє закономірності територіальної організації суспільного виробництва, населення, культури та релігій, просторових процесів та форм організації життя людей у світі, його регіонах та країнах, в Україні та її регіонах, територіального планування

ПРН9 - Знає та розуміє роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, особливості геопросторової організації природи, населення та господарства України

ПРН11 - Вміє встановлювати географічні закономірності та причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства, використовує концепції, парадигми, теорії географії для характеристики географічних явищ і процесів на різних просторових рівнях

ПРН15 - Здійснює відбір, аналіз, представлення і поширення географічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, картографічні методи, застосовує ГІС-технології для вирішення задач, пов'язаних з просторово-розподіленою інформацією та створенням тематичних карт використовує програмні засоби в комп'ютерних мережах, створює бази даних і використовує інтернет-ресурси;

ПРН19 - Вміє використовувати ГІС-технології для вирішення задач, пов'язаних з просторово-розподіленою інформацією та створенням тематичних карт використовує програмні засоби в комп'ютерних мережах, створює бази даних і використовує інтернет-ресурси;

ПРН22 - Застосовує базовий поняттєвий, термінологічний, концептуальний апарат географії, її теоретичні й емпіричні досягнення на рівні, що дозволяє інтерпретувати суспільно-географічні явища і процеси, пов'язувати та порівнювати різні погляди на проблемні питання сучасної географії; вільно передає географічні ідеї, принципи і теорії письмовими, усними та візуальними засобами.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- трактування категорій соціальної географії;
- значення термінів, що використовуються у соціальній географії та суміжних науках;
- географічні закономірності соціальної сфери суспільства та окремих її складових на території України, Європи, світу;
- особливості соціально-географічного прояву концепцій соціального простору та часу, географічного та економічного детермінізму.

вміти:

- пояснювати предметну сферу дослідження соціальної географії, а також дисциплін: бігеївїористська географія, медична географія, географія соціальних негараздів, рекреаційна географія, сакральна географія;
- аналізувати соціально-географічні явища та процеси з використанням конкретно-наукових методів: позиційної редукції, побудови анаморфованих та ментальних карт;

- пояснювати особливості та виявляти фактори територіального поширення та геопросторової організації соціально-географічних явищ та процесів на основі картографічної або статистичної інформації різного просторового рівня (локального, національного, макрорегіонального, глобального);
- орієнтуватися в потоці соціально-географічної інформації.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин, що становить 5 кредитів ЄКТС.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Наукові основи соціальної географії.

Тема 1. Соціальна географія як наука.

Соціальна географія як наука про територіальну організацію і регіональні закономірності соціальних процесів. Об'єкт і предмет пізнання. Визначення науки. Структура соціальної географії. Поняття "соціального" в структурі наукових знань. Функції соціальної географії в суспільстві. Група теоретико-пізнавальних функцій. Група управлінсько-перетворювальних і прогностичних функцій. Роль соціальної географії у вирішенні теоретичних і прикладних проблем суспільства. Місце соціальної географії в оточуючому світі. Соціальна географія в системі наук: географічних, економічних, соціологічних. Соціальна географія і регіональна соціологія. Завдання соціальної географії. Проблеми і перспективи розвитку.

Тема 2. Становлення і розвиток соціальної географії в світі і Україні.

Економічні, соціально-політичні і наукові передумови виникнення соціальної географії. Особливості становлення та її основні віхи. Розвиток соціальної географії в зарубіжних країнах. Основні віхи розвитку в ХІХ - ХХ ст. Пошуки критеріїв у суспільному житті в природних факторах розвитку. Натуралістичні напрями в соціології. Географічний детермінізм. Розвиток соціальної географії в Україні. Основні етапи історичного розвитку соціологічної думки. Напрями, концепції, школи в соціальній географії: географія розвитку, географія сприйняття, часова, феміністична географія, географія спорту тощо.

Соціологія в ХХ ст. Сучасні соціологічні парадигми. Сучасний етап розвитку соціальної географії в Україні: наукові центри, організації, досягнення, проблеми розвитку. Соціологія українського відродження.

Тема 3. Теорія географічного і соціального простору та просторові властивості суспільства.

Еволюція уявлень про географічний простір і діалектика розвитку геосистем в просторі і часі. Уявлення про соціально-географічний простір. Властивості геопростору. Сутність і структура соціального простору. Властивості соціального простору. Простір і життєве середовище. Особливості і тенденції просторової організації суспільства. Регіональна

свідомість. Рівні організації простору. Соціально організований простір і його основні риси: об'ємність, розмірність, протяжність та ін. Життєвий простір. Простір індивідуального буття. Фактори соціально-просторової диференціації суспільства. Соціальна дистанція. Умови і можливості життєдіяльності. Простір людського розвитку. Просторові зони і території людини.

Тема 4. Соціально-географічні дослідження: методологія, програма, методи.

Методологічні принципи соціально-географічних досліджень. Соціологічні підходи. Види і типи соціально-географічних досліджень. Соціологічні дослідження і суспільна практика. Принципи організації і проведення соціологічних досліджень. Програма досліджень, її значення і складові елементи. Основні дослідницькі стратегії. Методи прикладних соціологічних досліджень: вивчення документальних джерел, анкетні опитування та інтерв'ю, соціологічні спостереження і експерименти. Методика вибірки та інформаційного забезпечення соціологічних досліджень. Поняття соціально-географічного факту. Розробка анкет і паспортів населених пунктів (регіонів). Специфіка анкетування як форми збору соціологічної інформації. Технологія обробки соціологічної інформації. Кількісні і якісні способи обробки і аналізу даних. Методи аналізу первинної соціологічної інформації. Оформлення результатів досліджень. Розробка практичних рекомендацій на основі результатів прикладних досліджень.

Тема 5. Географія соціально-демографічного розвитку.

Соціальне відтворення населення. Види соціально-демографічних відносин. Основні фактори, що впливають на народонаселення. Динаміка і розміщення населення. Проблеми історичних та неісторичних народів. Природний рух населення. Народжуваність, смертність, природний приріст. Тривалість життя. Здоров'я населення. Вікова структура населення. Покоління як специфічна соціальна спільність і суб'єкт суспільного життя. Групи несамодіяльного населення та їх місце в соціальній структурі. Молодь як соціально-демографічна група, її соціальні функції, позиції, протиріччя розвитку. Місце молоді в структурі суспільства, її характер як особливої соціально-демографічної групи. Соціальні проблеми виховання і освіти молоді. Статевий склад населення. Соціальні функції статей. Сімейний склад населення. Структура сім'ї та її функції. Фактори, які впливають на стабільність сім'ї. Якість шлюбів. Тенденції розвитку шлюбно-сімейних відносин. Якість населення. Основні положення евгеніки. Наслідки росту населення. Закон народонаселення Т.Мальтуса. Теорії і концепції народонаселення. Соціально-демографічна політика та її регіональні особливості. Проблеми розвитку народонаселення.

Міграція як соціальний процес, її види і функції. Проблеми свободи переміщення людей. Концепції міграції. Фактори і динаміка міграції. Інтенсивність міграційних потоків. Мігранти як біологічна зброя. Соціальні наслідки міграцій. Депортації. Імміграція, її сутність і тенденції. Сільсько-

міська і міжрегіональна міграція. Міжнародна міграція. Тенденції міграції. Концепції регулювання міграції у відповідності з політичними, етнічними, соціально-культурними критеріями. проблема нелегалів. Біженці, їх сутність і види. Соціальні проблеми виникнення біженців. Масштаби біженців і проблеми регулювання цього процесу. регіональні та національні особливості регулювання міграційних процесів. Управління міграційними процесами.

Тема 6. Соціальна структура суспільства в регіональному вимірі.

Соціальна структура суспільства та її основні елементи. Соціальна інтеграція і диференціація. Соціальна нерівність. Теорії соціальної стратифікації. Структурно-функціональний підхід до побудови моделі стратифікації. Ранжирування видів соціальної діяльності. Нерівність людей за здібностями і освітою. Соціально-класова структура. Соціально-професійна структура. Соціальні групи. Соціальна стратифікація українського суспільства.

Тема 7. Людський розвиток в регіональному вимірі.

Глобальна концепція людського розвитку. Оцінка рівнів людського розвитку і його регіональний вимір. Розвиток людських ресурсів. Проблеми людського розвитку в Україні. Людський потенціал. Перспективи сталого розвитку людини.

Тема 8. Гендерні дослідження в соціальній географії.

Теоретичні засади і джерела гендерної теорії. Значення і роль гендерних досліджень в соціальному розвитку. Гендерна стратифікація. Гендерний фактор відтворення людського капіталу. основні теоретичні напрями сучасного фемінізму жінки в історичному минулому як підґрунтя гендерних стереотипів. Гендерні дослідження становища жінок у сфері праці. Гендерний аспект у дослідженнях інституту сім'ї. Гендерні дослідження сфери політики і влади. Дослідження феномену насилля щодо жінок. Тенденції і перспективи гендерних досліджень.

Тема 9. Соціально-етнічні процеси.

Основні поняття етносоціології і розвиток націй. Історичні форми і рівні етносів. Основи соціальної антропології. Племена, народності, нації. Раси і расовий склад населення. Етнічні групи, їх основні ознаки, умови формування і розвитку. Проблеми етнічних відносин в сучасній соціології. Етногенез. Нація як суб'єкт суспільного життя. Національні відносини: теорія і практика. Теорія ментальності. Націоналізм і національна ідея. Національний менталітет. Етнічна структура. Сучасний стан національних відносин в Україні, його історичні коріння і новітні процеси. Національні культури та їх соціологічні дослідження. Національна свідомість і загальнолюдські цінності. Проблеми міжнаціональних конфліктів та способи їх вирішення. Проблеми малих народів і національних меншин. Національна політика як складова частина соціальної політики.

Тема 10. Розселення населення.

Поселенська структура суспільства і поселенські спільності. Соціальна функція поселень. Історичні, економічні, політичні, культурні, екологічні

умови формування різних типів поселенської структури. Сутність системи розселення. Форми і фактори розселення. Основні поняття розселення. Концепції розселення. Основні протиріччя розселення населення. Зональні і національні особливості розселення населення. Система розселення і науково-технічний й соціальний прогрес. Регіональні системи розселення і оцінка їх соціальної ефективності. Села. Міста. Агломерації. Конурбації. Мегалополіси. Система індикаторів розвитку поселень. Типологія соціальних і демографічних статусів поселень. Типи поселень. Міське розселення, його суть і особливості. Сільське розселення і його форми. Соціальні проблеми розселення.

Тема 11. Соціально-географічні аспекти урбанізації.

Соціально-географічні закономірності урбанізації та її територіальні прояви. Просторова еволюція урбанізації. Фактори урбанізації. Періодизація урбанізації. Еволюція урбанізації. Розвиток міст. Зв'язок між сучасною урбанізацією, міжнародним поділом праці і НТР. Нові тенденції урбанізації: субурбанізація, рурбанізація. Соціальна справедливість і міста. Етапи урбанізації. Економічні і соціальні фактори зростання міст. Урбанізація і міська політика. Тенденції розвитку урбанізації. Механізм розвитку і перспективи урбанізації.

Змістовий модуль 2. Географія соціального розвитку і соціальної динаміки.

Тема 12. Суспільство як система і його функціонування в просторі і часі.

Поняття і види соціальних систем. Суспільство як система. Макросоціологічні теорії суспільств. Соціальні системи в поняттях системної теорії: будова, функціонування, розвиток. Еволюція суспільства. Концепції структуралізму. Основні принципи самоорганізації. Соціальні системи. Соціальні інститути і соціальні організації. Інституціоналізація суспільства. Зміст поняття "соціальний інститут" і його формальне вираження. Функції соціального інституту: регулятивна, інтегративна, реляційна. Взаємодія соціальних інститутів. Соціальна організація: поняття, основні ознаки - наявність цілі, власного органу, сукупність соціальних статусів і соціальних ролей. Види соціальних організацій, їх функції і будова. Місце соціальної організації в соціальній структурі суспільства. Типи соціальної динаміки. Соціальний прогрес. Типи суспільств. Соціальні взаємодії як основа соціальних явищ. Типи соціальних взаємодій. Закономірності еволюції соціуму. Суспільний прогрес і його критерії. Інтеграція і диференціація в сучасному світі та їх соціальні форми. Теорія розвитку суспільства: формаційний і цивілізаційний підходи. Еволюційний і революційний шляхи розвитку. Типологізація суспільств за рівнем культурно-економічного розвитку. Доіндустріальне, індустріальне і постіндустріальне суспільство.

Тема 13. Соціально-географічні засади цивілізацій.

Сутність поняття "цивілізація" та її роль в соціальних відносинах. Теорії цивілізацій. Центр і периферія цивілізації. Класифікація цивілізацій: європейська, ісламська, індійська, буддійська, латиноамериканська,

православна та ін. Хвилі цивілізацій в просторі і часі. Колонізація як феномен цивілізації. Культури і цивілізації в формуванні регіонів. Експансія європейської цивілізації. Географія цивілізацій. Цивілізаційні макрорегіони світу. Географічні основи розвитку цивілізацій. Взаємодія цивілізацій.

Тема 14. Соціально-просторові аспекти економічного життя населення і його трудової діяльності.

Загальні поняття про економічну соціологію. Економічні системи та їх типи. Соціальний вимір економіки. Роль праці в становленні людини і суспільства. Праця - головний фактор відтворення суспільства як цілісної системи, специфічний спосіб людського буття. Праця в системі соціальних цінностей, вираз суспільного багатства і культури. Галузевий і етно-регіональний поділ праці. Професії і професіональна структура. Єдність праці і технології. Інноваційні процеси в сфері праці. Ринок праці. Проблеми зайнятості і безробіття. Трудові конфлікти і страйки. Соціальні аспекти збалансованості робочих місць і робочої сили. Соціальна регуляція трудової поведінки. Економічна поведінка і форми власності. Процеси приватизації. Форми і типи підприємницької діяльності. Структура, функції і типи трудових колективів. Соціальна мобільність. Організація як об'єкт соціології праці. Типологія виробничих організацій. Соціальні технології. Соціальні фактори економічного росту.

Тема 15. Географія рівнів соціального розвитку і якості життя населення в територіальному вимірі.

Загальні поняття про рівень соціального розвитку і якість життя населення територій. Основні групи та індикатори виміру соціального розвитку і якості життя населення. Економічні компоненти рівня соціального розвитку і якості життя населення: економічний добробут доход на душу населення, доля сімей, проживаючих вище лінії бідності, банківські депозити на душу населення, забезпеченість житлом; політичні компоненти: індивідуальна активність тираж місцевих газет, забезпеченість телевізорами, політичні переконання населення і політичні партії; екологічні компоненти: екологічні умови рівень вмісту в повітрі окремих видів поллютантів, ступінь забрудненості води, ступінь шумового забруднення, природно-кліматичні умови і природне середовище; компоненти охорони здоров'я і освіти; індивідуальні аспекти охорони здоров'я дитяча смертність на 1000 народжених, рівень смертності на 1000 чол., індивідуальні аспекти освіти середнє число років навчання серед осіб у віці 25 років і старше, кількість населення з вищою освітою тощо, стан охорони здоров'я число лікарів на 1000 жителів, число лікарняних ліжок на 1000 жителів, витрати місцевих властей на потреби охорони здоров'я на душу населення, стан освіти витрати місцевих властей на освіту на душу населення, забезпеченість школами і вчителями; соціальні компоненти: можливості для індивідуального розвитку доля зайнятих в загальній чисельності населення, доля населення, яке має власне житло тощо, соціальна справедливість по відношенню до особи і соціальний захист; умови життя доля житла без комунальних зручностей, доля житла без телефонів, число підприємств роздрібної торгівлі на 1000

жителів, число фінансових закладів на 1000 жителів, культура число музеїв, симфонічних оркестрів, оперних театрів, драматичних театрів тощо, сфера відпочинку, безпека життя. Соціальна справедливість.

Тема 16. Географія соціально-культурного розвитку, релігійного життя населення, соціальної інфраструктури, сфери послуг, рекреаційного розвитку, соціальних негараздів.

Культура як соціальне явище: поняття, структура, функції. Рівень культури різних соціальних спільностей. Роль культури в життєдіяльності особи. Культурні норми і цінності. Форми культури. Загальнолюдські цінності. Складові культури. Універсальні елементи культури. Динаміка культури. Соціально-культурна сфера життєдіяльності суспільства. Вплив культури на соціально-інтеграційні процеси і формування спільностей, соціальних груп. Етнокультура. Національні і релігійні особливості культури. Міська і сільська культура. Культура класів і соціальних груп. Молодіжна культура, проблеми і особливості її функціонування. Масова культура. Поняття вільного часу і його місце в діяльності людини і суспільства. Економічні, психологічні і культурні функції вільного часу. Вільний час і дозвілля. Дозвілля і масова культура. Культура дозвілля як спосіб його організації. Наукова організація дозвілля в масштабах суспільства, регіонів. Сфера культури. Діяльність закладів культури і дозвілля. Сітка і типи закладів культури і дозвілля та їх взаємодія. Проблеми оптимальних технологій культури і дозвілля. Технологія проектування культурно-відпочинкової діяльності. Ефективність культурного обслуговування: показники і нормативи, методи їх виміру і оцінка. Комп'ютеризація в культурі як елемент нової технології. Географія культурних ареалів. Соціокультурна характеристика українського суспільства.

Географічні аспекти походження релігії. Соціальна доктрина церкви. Об'єкт релігії. Елементи релігії. Релігійний світогляд. Соціальні функції і концепції релігійної віри. Релігійний склад населення. Географія релігії і віровчень. Форми релігійної організації. Географія світових релігій. Географія племінних культів. Релігія в індустріальному і постіндустріальному світі. Християнська етика і християни в діловому житті України. Національні і релігійні особливості економічної поведінки. Тенденції розвитку релігії.

Сутність і функції соціальної інфраструктури. Структура соціальної інфраструктури. Роль соціальної інфраструктури в розвитку людини. Соціальні умови життя і соціальна інфраструктура. Нормативна база соціальної інфраструктури. Соціальна інфраструктура і ріст народного добробуту. Ефективність функціонування соціальної інфраструктури. Розвиток і розміщення соціальної інфраструктури. Регіональний розвиток соціальної інфраструктури.

Поняття про соціальну сферу. Місце соціальної сфери в суспільстві, її взаємодія з матеріально-виробничою, культурною і політичною сферами. Зміст соціальної сфери. Місце послуг в задоволенні особистих потреб населення. Діяльність об'єктів сфери обслуговування та їх територіальна

організація. Сітка і типи закладів сфери обслуговування. Ефективність сфери обслуговування: показники, нормативи, методи їх виміру і оцінки.

Сутність рекреації. Рекреація і дозвілля. Соціальна і біологічна форми рекреації. Соціальні і психологічні функції рекреації. Поняття рекреаційного ефекту. Види рекреаційної діяльності. Типи рекреаційної поведінки: короткострокові, довгострокові, епізодичні. Відпочинок як структуроутворюючий фактор соціальної організації суспільства. Роль відпочинку в формуванні соціальних відносин, організації соціальних груп та інститутів. Форми рекреації. Територіальна організація рекреації.

Соціальна сутність злочинної поведінки індивідів і груп. Слабкі, випадкові і стійкі форми злочинної поведінки та їх регіональні особливості. Системи соціальних санкцій. Проблеми соціальної адаптації і ресоціалізації. Соціально-економічні, правові, культурні, групові форми злочинності. Злочинність, її мотиви і причини. Територіальні особливості злочинності. Тероризм і злочини терористичної направленості.

Тема 17. Соціально-географічні проблеми взаємодії суспільства і природи. Соціальна екологія.

Соціологічна теорія оточуючого середовища. Суспільство і природа екологія. Регіональні дослідження екологічних проблем. Екологічні права людини. Екологічні злочини. Рейтинги стану екології. Екологічна загроза здоров'ю людини. Екологічні проблеми національного масштабу, місцевого значення, проблеми світового масштабу. Шляхи вирішення екологічних проблем. Екологічна активність. Екологічна свідомість. Екологічні рухи. Екологічна освіта. Парниковий ефект. Екологічні біженці зараз 1,1 млрд. чол. живе в екологічно небезпечних районах; екологічний тиск буде посилюватися у зв'язку а глобальним потеплінням. Сталий розвиток і людина. Техногенно-природна безпека населення.

Соціоекологія як наука про гармонізацію взаємовідносин між суспільством і природою; специфіка її проблем і основні завдання розвитку. Система "людина - життєве середовище" як об'єкт соціального відтворення.

Тема 18. Соціальне районування і соціальні райони.

Розвиток теорії районування. Регіональні соціальні теорії. Функції соціального районування політична, соціальна, організаційна. Принципи соціально-економічного районування соціальний, економічний, екологічний. Районоутворюючі фактори. Поєднання соціально-економічного районування і адміністративно-територіального устрою. Методичні підходи до розробки схеми соціальних районів. Види соціально-економічного районування: макро-, мезо- і мікрорайонування. Райони-полюси росту. Соціально недостатньо розвинуті райони. Роль соціального районування у вирішенні загальнодержавних завдань, оперативного керівництва і управління територією. Соціальне районування як інструмент для прогнозного соціального проектування. Районування середовища і якості життя.

3. Рекомендована література

Основна

1. Алисов Н.В., Хореев Б.С. Экономическая и социальная география мира (общий обзор): Учебник. – М.: Гардарики, 2000. – 704 с.
2. Білецький М. І. Соціальна географія: навч.- метод. посібник / М. І. Білецький, І. В. Ванда, Л. І. Котик. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2013. – 164 с
3. Голиков А.П., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Вступ до економічної і соціальної географії. – К.: Либідь, 1996.
4. Джаман В.О. Регіональні системи розселення: демогеографічні аспекти. – Чернівці: Рута, 2003.
5. Дорогунцов С.І., Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Теорії розміщення продуктивних сил і регіональна економіка. – К., 2001.
6. Доценко А.І., Зінич В.Т., Великохатько О.Т., Танцюра В.Л. Розселення в Україні: проблеми і перспективи /Під ред. Данилишина Б.М. – К.: РВПС України НАН України, 2006.
7. Муромцева Ю.І. Демографія: навчальний посібник. – К.: Кондор, 2006. – 300 с.
8. Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Онтологічний статус соціальної географії // Економічна і соціальна географія. – К., 1999.
9. Олійник Я.Б., Степаненко А.Б. Основи географії. – К., 2001.
10. Соціальна географія: підручник / за ред. Л. Немець та К. Мезенцева. – Київ: Фенікс, 2019. – 304 с.
11. Соціально - економічна географія України/ За редакцією проф. О.І.Шаблій. – Львів: Світ, 2000. – 680 с.
12. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії. – Одеса: Астропринт, 2009.
13. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. – Одеса: Астрипринт, 2005.
14. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії: підручник / О. І. Шаблій. - Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. - 444 с.
15. Шаблій О. І. Основи суспільної географії: підручник / О. І. Шаблій. - Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. - 496 с
16. Шевчук Л.Т. Соціальна географія: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 349 с.
17. Шувалов Е.Л. География населения. – М., 1985.

Додаткова

1. Брук С.И. Население мира: Этнодемографический справочник. – М., 1986.
2. Влах М.Р. Географія населення: словник-довідник. – Видав. Центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005.
3. Демографический энциклопедический словарь. – М., 1985.
4. Джонстон Р.Дж. География и географы. – М., 1987.
5. Лавров С.Б., Сдасюк Г.В. Этот контрастный мир. – М.,1985.- с. 116 – 142.
6. Озерова Г.Н., Покшишевский В.В. География мирового процесса урбанизации. – М., 1981.
7. Страны и народы. Земля и человечество. Глобальные проблемы: Науч. – попул. - геогр. – этнограф. изд. – М., 1985.
8. Страны и народы. Земля и человечество. Общий обзор: Науч. – попул.- геогр. – этнограф. изд. – М., 1978.
9. Штемпель Д. Население мира в 2000 году. – М., 1988.
10. Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії. Підручник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. - 444 с.

Електронні інформаційні ресурси

Джерело, установа	Інтернет-адреса
Державний комітет статистики України	http://www.ukrstat.gov.ua

Головне управління статистики в Одеській області	http://www.od.ukrstat.gov.ua
Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України	http://www.idss.org.ua
Результати Першого Всеукраїнського перепису населення 2001 р.	http://www.ukrcensus.gov.ua

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання - іспит

5. Методи діагностики успішності навчання

Поточне контрольне опитування, оцінки за виконання лабораторних занять, оцінки підсумково-контрольних завдань та підсумкового опитування.

